

PLAN VAN AANPAK GRIP OP JEUGDHULP

ZUID-HOLLAND ZUID

Woerden, 26 april 2019

Eva Alofs
Adri van Montfoort
Annika Verhagen

Colofon

© Van Montfoort

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van VanMontfoort. Bij overname is bronvermelding verplicht.

Managementsamenvatting

In dit plan van aanpak zijn achtergrond, kaders en de huidige stand van zaken met betrekking tot de jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid gegeven als ook maatregelen om meer grip op de (uitgaven) jeugdhulp te krijgen. Zoals ook in de raadsessies is besproken en in de landelijke onderzoeken naar de stijging van het beroep op jeugdhulp en naar de achtergronden van de geconstateerde kostenoverschrijdingen naar voren komt, is jeugdhulp complex en zijn er geen snelle oplossingen.

In de regio Zuid-Holland Zuid zijn de afgelopen twee jaar al diverse maatregelen genomen om middels het Meerjarenperspectief en de projecten vanuit het transformatiefonds meer grip op de uitgaven jeugdhulp en de transformatie te realiseren. Ondanks dat er desondanks sprake is van forse tekorten oplopend tot 5,4 miljoen in 2017 en 11,6 miljoen in 2018 zijn de overschrijdingen niet zo groot zijn als bij veel andere gemeenten. De groei van het aantal hulpvragen in de regio met ruim 8% dempt het effect van deze maatregelen.

In dit plan wordt uitgegaan van duurzame oplossingen en maatregelen, die op termijn leiden tot meer grip op de uitgaven jeugdhulp en de noodzakelijke transformatie (normaliseren en demedicaliseren). Dit impliceert dat overschrijdingen - gecontroleerd en op geleide van jaarlijks afgestemde doelstellingen - gefaseerd zullen door lopen. Het adagium 'geen kind tussen wal en schip' blijft gelden maar wordt wel scherper ingevuld. Er gaan echter ook stemmen in de regio op om binnen het Rijksbudget (ook al geldt dat niet meer) te blijven. Dat uitgangspunt staat haaks op de uitkomsten vanuit de benchmark en de analyse jeugdhulp. Dit maakt dat het AB/ gemeenten moeten bepalen wat leidend is: kiezen we voor 'geen kind tussen wal en schip' of voor 'binnen rijksbudget'?

De volgende set van aanvullende maatregelen op drie niveaus (lokaal, Serviceorganisatie Jeugd en Stichting Jeugdteams) zijn daarom noodzakelijk om meer grip te krijgen op de jeugdhulp en de transformatie:

Lokaal/individuele gemeenten
POH Jeugd
Taskforce schrappen hulpvormen
Verbinding onderwijs-lokaal team
Afbouw aantal uithuisplaatsingen
Integraal budget multiprobleem gezinnen
Budget+ uitvoering ambulante hulp lokaal
Voorliggend Veld
Serviceorganisatie Jeugd
Terugbrengen aantal jeugdhulpaanbieders
Sturen op transformatie bij contractmanagement
Monitoren effecten maatregelen
Budgetstop op=op
Stichting Jeugdteams
Niet alle hulpvragen hulpaanbod

Kostenbewustzijn toegang+ budgetverantwoordelijkheid

Regie op Jeugdhulp

Samenwerking JB-keten

1 Inleiding en achtergrond.

1.1 Aanleiding

Dit plan van aanpak is opgesteld in opdracht van het Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid met als ambtelijk opdrachtnemer de Service organisatie Jeugd. De regio Zuid-Holland Zuid wil een set maatregelen waardoor de transformatie (normaliseren en demedicaliseren) zich verder doorzet en er meer grip komt op de uitgaven jeugdhulp.

De maatregelen dienen te leiden tot meer grip op de stijgende kosten van de jeugdhulp, op de stijgende vraag naar jeugdhulp en om de transformatie te versterken. De afgelopen jaren heeft de regio Zuid-Holland Zuid voor hetzelfde geld meer kinderen jeugdhulp geboden (in 2018 9.347 kinderen). Hoewel de transformatie in de regio meer zijn beslag krijgt, maakt de toenemende zorgvraag dat de regio ruim 17 miljoen tekort kwam op de rijksbijdrage over de jaren 2017 en 2018. Dergelijke extra kosten kunnen echter niet structureel door gemeenten bijgelegd worden.

De situatie in de regio Zuid-Holland Zuid komt overeen met het landelijk beeld. De regio heeft reeds een reeks maatregelen genomen vanuit het meerjarenperspectief en de plannen uit het transformatiefonds. Door de reeds genomen maatregelen en initiatieven heeft de regio de overschrijdingen kunnen beperken en daardoor zijn deze in Zuid-Holland Zuid minder groot dan elders in het land (landelijk +/- 57euro per inwoner, Zuid-Holland Zuid +/- 40 euro per inwoner). De positieve invloed van deze maatregelen worden momenteel echter overspoeld door de extra vraag (+8,7% in Zuid-Holland Zuid) naar jeugdhulp. Landelijk is onderzoek gedaan naar de oorzaken van de toegenomen vraag naar jeugdhulp, dit zorgt er mogelijk voor dat er extra middelen vrijkomen. Tegelijkertijd willen gemeenten in Zuid-Holland Zuid het heft in eigen hand nemen door een extra impuls te geven aan de transformatie en meer grip krijgen op de jeugdhulp en staan de hier omschreven maatregelen los van eventuele extra middelen.

1.2 Proces

Het plan van aanpak is gebaseerd op interviews en gesprekken met de volgende stakeholders: medewerkers van Serviceorganisatie Jeugd, Stichting Jeugdteams, zorgaanbieders, ambtenaren jeugd en wethouders van alle gemeenten. Aan de hand van deze interviews en ervaringen elders in het land, zijn maatregelen geformuleerd voor meer grip op de jeugdhulp. Deze maatregelen zijn besproken in het Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid & Jeugd, in de stuurgroep Jeugd, met de ambtenaren Jeugd en met managers van de Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid. De maatregelen zijn op 21 maart en 26 maart 2019 besproken met een vertegenwoordiging van de gemeenteraadsleden. Op 9 mei worden deze ook besproken met een cliëntenvertegenwoordiging.

2 Budgetoverschrijding Jeugdwet: achtergrond en aanpak

In de aanloop naar de invoering van de Jeugdwet werd door de wetgever en de VNG verwacht dat de stelselwijzigingen zouden leiden tot een vermindering van het beroep op de zware vormen van jeugdhulp. Door een meer integrale en minder bureaucratische inrichting van de jeugdhulp zouden de kosten van de jeugdhulp dalen. Daarbij werd door deskundigen en diverse gemeenten opgemerkt dat de eerste jaren niet te veel besparingen verwacht mocht worden. Er waren eerst extra uitgaven nodig om het nieuwe stelsel in te richten en op orde te krijgen. Daarnaast worden effecten van inzet op preventie pas na verloop van jaren zichtbaar en moeten de huidige jeugdigen en gezinnen met ernstige problemen ook geholpen worden. Ondanks deze kritische kanttekeningen was en bleef het dominante geluid dat de gemeenten door anders te gaan werken wel zouden kunnen uitkomen met het budget.

De doelen van de Jeugdwet werden in de Memorie van Toelichting als volgt omschreven:

- Preventie, meer eigen verantwoordelijkheid.
- Participeren, normaliseren, ontzorgen.
- Sneller jeugdhulp op maat, dicht bij huis, om zo het beroep op gespecialiseerde zorg te verminderen.
- Betere samenwerking rond gezinnen: 1-gezin, 1-plan, 1-regisseur, o.a. door ontschotting van budgetten.
- Meer ruimte voor professionals, door de regeldruk serieus terug te dringen.

In de jaren 2015 en 2016 was de aandacht van de gemeenten gericht op de inrichting van het stelsel en de continuïteit van zorg. Er deden zich in die jaren geen grote overschrijdingen voor en het lukte overwegend om continuïteit van zorg te realiseren. Wel waren er vanaf het begin klachten van zorgaanbieders over toename van bureaucratie, te lage prijzen en onduidelijkheid over klantroutes.

In 2017 werd een deel van de gemeenten, net als de regio Zuid-Holland Zuid geconfronteerd met overschrijding van het budget van de Jeugdwet. Veel gemeenten konden een overschrijding in de Jeugdwet compenseren met een overschot in de WMO.

In 2018 kreeg de meerderheid van alle gemeenten in Nederland te maken met een sterk toegenomen overschrijding van het budget voor de Jeugdwet en was er minder ruimte voor compensatie vanuit het budget in de WMO; ook daar was er vaker een overschrijding. Er ontstond druk vanuit de gemeenten naar de rijksoverheid om het macrobudget te verhogen. Uiteraard gingen gemeenten ook aan de slag met verandering van het eigen beleid.

De druk op de jeugdhulp en op het budget blijft in de eerste maanden van 2019 bestaan. Ondertussen heeft het ministerie van VWS samen met de VNG drie onderzoeken laten uitvoeren naar de stijging van het beroep op jeugdhulp en naar de achtergronden van de kostenoverschrijdingen. De rapporten zijn in april 2019 gepubliceerd. De rapporten bevestigen dat er een stijging is van het aantal jeugdigen met hulp op grond van de Jeugdwet. Tevens is er een stijging van de kosten per jeugdige.

Het meest relevant voor dit plan van aanpak is de Benchmark van 26 gemeenten (Significant). De regio heeft in dit onderzoek geparticipeerd met de gemeente Papendrecht. De onderzoekers schrijven dat de geïnterviewde gemeenten wijzen op exogene factoren die leiden tot stijging van de kosten. De gemeenten noemen:

- a. Het open einde karakter van de Jeugdwet, onder begrensde financiële middelen;
- b. Dichtbij organiseren met als effect een groter bereik van jeugdigen met een ondersteuningsbehoefte;
- c. Keuzevrijheid en eigen verantwoordelijkheid voor de jeugdige of het gezin maakt het lastig voor gemeenten om regie te voeren en het zorggebruik te begrenzen;
- d. Door privacy-beperkingen kunnen gemeenten beperkt regie voeren op medische verwijzingen;
- e. Schaalvoordelen door regionale samenwerking versus lokale autonomie in de sturing.

Op andere plaatsen noemen de onderzoekers nog:

- *er zijn verschillende verwijzers*, maar de gemeente heeft slechts op één van deze verwijzers directe invloed. Er wordt met name ingegaan op de verwijzingen door de huisarts naar de GGZ Jeugd (in Zuid-Holland Zuid ongeveer 50%). Minder aandacht is er voor de jeugdbescherming als verwijzer; wij voegen deze toegang met enige nadruk toe. Weliswaar gaat dit om een kleiner aantal jeugdigen (in Zuid-Holland Zuid in 2017 5,3%¹), maar het gaat wel om jeugdigen en gezinnen met ernstige problemen die derhalve goede zorg nodig hebben en het gaat ook om gemiddeld genomen intensieve en dure hulp;
- *grensgebied met de WLZ*. In 2015 is een deel van de zorg voor jeugdigen met een verstandelijke beperking overgegaan naar de Jeugdwet. Daar is ook budget voor toegerekend. Naarmate het CIZ strikter is bij de toelating tot de WLZ komen of blijven er echter meer kinderen met intensieve, dure en langdurige zorg in de Jeugdwet.
- *grensgebied met Passend Onderwijs en andere onderwijskosten*. De onderzoekers signaleren dat veel gemeenten inmiddels structureel afspraken maken met het onderwijs over samenwerking en taakverdeling.

Eind april 2019 concludeert de voorzitter van de VNG, Jan van Zanen, dat het voor de gemeenten niet gemakkelijk is om het tij te keren en dat dit mede wordt veroorzaakt door de wet en dat er daarom geld bij moet komen. Minister de Jonge belooft op zoek te gaan naar extra middelen.

Ondanks deze ongetwijfeld voor iedere gemeente herkenbare factoren is het voor de gemeenten in Zuid-Holland Zuid nog interessanter om te kijken naar factoren in het eigen beleid en naar de mogelijkheden om op korte termijn aanvullende veranderingen door te voeren waarmee de uitgaven van de Jeugdwet onder controle kunnen worden gebracht.

In de benchmark staat dat 2 van de 26 onderzochte gemeenten wel ongeveer uitkomen met het budget voor de Jeugdwet, ook nog in 2018. Dat zijn de gemeenten Montfoort en Etten Leur. Hierover schrijven de onderzoekers:

¹ Afkomstig uit online dashboard significant Analyse Volume Jeugdhulp

In deze context is het interessant te bezien welke keuzes deze twee gemeenten hebben gemaakt die ongeveer uitkomen met het jeugdbudget: Montfoort en Etten-Leur. Onderstaand beschrijven we op basis van onze ervaringen in deze twee gemeenten op hoofdlijnen hoe deze gemeenten de uitgangspunten van de Jeugdwet hebben vertaald naar sturing en inrichting van het jeugddomein.

- Regionaal is veel geïnvesteerd in gezamenlijke visie en samenwerkingsrelaties tussen gemeenten op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Belangrijke thema's waren erkenning van eigen verantwoordelijkheden van gemeenten, de wederzijdse afhankelijkheid van jeugdhulporganisaties en de verantwoordelijkheid van jeugdhulporganisaties voor het slagen van de decentralisatie. Dit leidde tot een duidelijke gezamenlijke visie, die periodiek wordt doorleeft met het leidende principe: 'handel alsof het je eigen kind is' en Nabijheid en Doen wat nodig is en werkt ("If it ain't broken, don't fix it")
- Rolopvatting van de gemeente: De wijze waarop recht op zorg/zorgplicht wordt ingevuld is een verantwoordelijkheid van gemeente. In samenwerking met jeugdhulpaanbieders is gebouwd aan een nieuw stelstel waarin gezamenlijke opgestelde doelen gerealiseerd kunnen worden. Hierbij wordt samengewerkt, en sterk gestuurd op houding en gedrag.
- Een onafhankelijk van jeugdhulpaanbieders en gemeenten gepositioneerde toegang die mag doen wat nodig is. Een toegang die ook casusregie heeft en houdt. Een toegang waarin huisartsen en scholen voldoende vertrouwen hebben en waarmee goede afstemmings- en samenwerkingsrelaties opgebouwd kunnen worden.
- Een jeugdteam die mobiel is en overal aanwezig. De jeugdprofessionals kiezen er bewust voor om niet meteen hulp aan te reiken, maar op zoek te gaan naar de achterliggende behoefte. Het jeugdteam houdt ook zicht op zorg en stopt deze zorg wanneer ze samen met de cliënt constateren dat deze niet effectief is. De opdracht aan het jeugdteam vanuit de gemeente is: Goede jeugdhulp leveren kan binnen het budget. Daardoor is vanaf de start het gesprek met de jeugdprofessionals gevoerd over keuzes in de zorg. Dit is gebeurd vanuit een zorginhoudelijke kennis en motivatie, maar waarbij in tal van situaties de vraag gesteld moet worden: moet de gemeente dit betalen?

Belangrijkste overeenkomsten tussen beide gemeenten is enerzijds hun schaal (kleine gemeenten) en anderzijds dat ze de bestuurlijke keuzes, in nauwe afstemming met de betrokken stakeholders, consistent uitvoeren. Beide gemeenten gaan het gesprek over wat is passende jeugdhulp (wat is 'goed genoeg') niet uit de weg. Door de kleine schaal lukt het in deze gemeenten om via persoonlijk contact een eenduidige visie te ontwikkelen en deze te vertalen naar een eenduidige werkwijze.

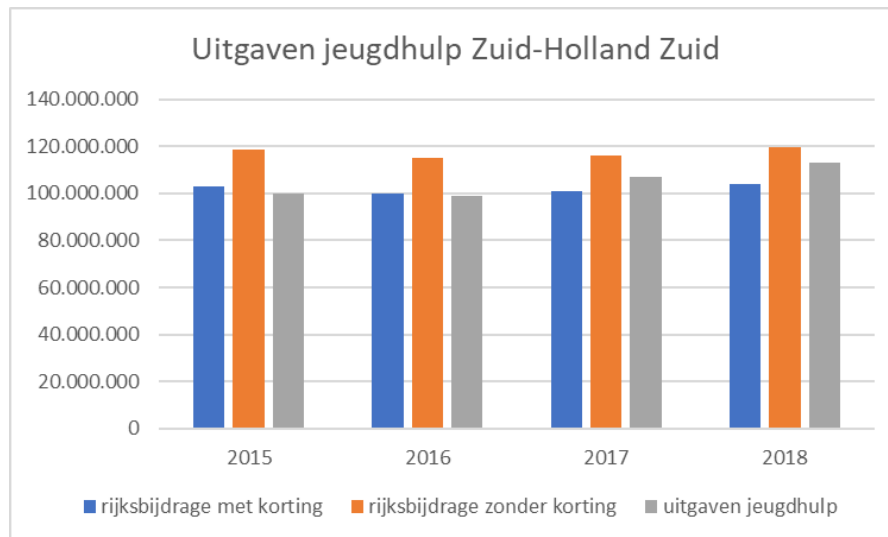
Vanuit de benchmark en vanuit de ervaringen van VanMontfoort bij diverse andere gemeenten zijn er een aantal bevindingen die kostenverhogend werken:

- Door de inzet van de lokale (wijk)teams is het volume van jeugdhulp en daarmee de uitgaven voor jeugdhulp gegroeid, doordat de drempel voor ouders en hun kinderen om hulp te vragen kleiner is geworden en er meer jeugdigen (waaronder nieuwe doelgroepen) worden bereikt dan voorheen.
- Voor (wijk)teams die zelf lichte vormen van ondersteuning verlenen, zoals binnen Zuid-Holland Zuid, is er sprake van een capaciteitsknelpunt in het team, waardoor de lokale (wijk)teams eerder specialistische jeugdhulp inschakelen, dan voorheen was verwacht.

- Het gebrek aan duidelijkheid over de rolopvatting en rolverdeling tussen organisaties in de jeugdbeschermingsketen maakt deze keten minder effectief en minder kostenefficiënt dan mogelijk is. De mate waarin gemeenten in staat zijn afspraken te maken en interventies te plegen gericht op de aansluiting van de jeugdbeschermingsketen heeft effect op de uitgaven aan jeugdhulp. Ondanks dat de effecten nog niet zichtbaar zijn in cijfers is de pilot in Sliedrecht hier een goed voorbeeld van.
- Het afbouwen van specialistische zorg waaronder residentiële jeugdhulp komt in beperkte mate van de grond, terwijl er wel meer beroep op lichtere vormen van jeugdhulp wordt gedaan. Landelijk zien we een lichte stijging van de categorie jeugdhulp met verblijf, in Zuid-Holland Zuid is deze in 2016 en 2017 gelijk gebleven. Waar het gelukt is om verblijfszorg terug te dringen, is dit niet in de uitgaven terug te zien. De vervangende intensieve ambulante trajecten en aanvullende modules die ingezet worden, zijn niet of niet veel goedkoper dan de residentiële jeugdhulp. Het draagt echter wel bij aan normalisatie en demedicalisering.
- Vanuit het onderwijs en opvang wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van jeugdhulp bij gedragsproblemen. De gemeenten worstelen met de vraag wanneer zij verantwoordelijk zijn en wanneer scholen in het kader van passend onderwijs een arrangement moeten organiseren. Uit de benchmark blijkt dat er een sterke samenhang is tussen onderwijs en jeugdhulp. Vanuit onderwijs wordt een steeds groter beroep gedaan op jeugdhulp, ook al is onderwijs formeel geen verwijzer. Lastig daarbij is het open karakter van de Jeugdwet, waardoor het lastiger is om te sturen op beheersing van de kosten. Binnen Zuid-Holland Zuid zijn er al diverse afspraken gemaakt tussen gemeenten en onderwijs, met name gericht op (onderzoek) dyslexie.
- Huisartsen en gemeenten schakelen steeds vaker POH-ers in voor jeugd met psychiatrische problematiek. Dit leidt, afhankelijk van de inrichting, tot minder verwijzingen naar specialistische jeugdhulp en een verlaging van de uitgaven.
- Het investeren in de regierol van de gemeentelijke toegang heeft effect op de kosten per cliënt. Niet elk (wijk)team binnen Zuid-Holland Zuid geeft een actieve invulling aan deze regierol.
- Beter ingericht contract- en leveranciersmanagement leidt tot betere beheersing van volume en kosten: monitoring van financiële contractnaleving, prestatie-informatie wordt gericht verzameld (financiën, zorginhoud en transformatie en structureel besproken met de belangrijkste aanbieders. Binnen Zuid-Holland Zuid is met het contractmanagement 2.0 hier al een goede slag in geslagen.
- De uitvoeringskosten van gemeenten (uitgaven aan inkoop, contractmanagement, administratieve processen) nemen jaarlijks toe in absolute zin, maar niet wanneer deze kosten worden afgezet tegen de totale uitgaven aan jeugdhulp. In Zuid-Holland Zuid liggen deze kosten ver onder het landelijk gemiddelde (landelijk 5%, Zuid-Holland Zuid 3,4%)

3 Analyse uitgaven

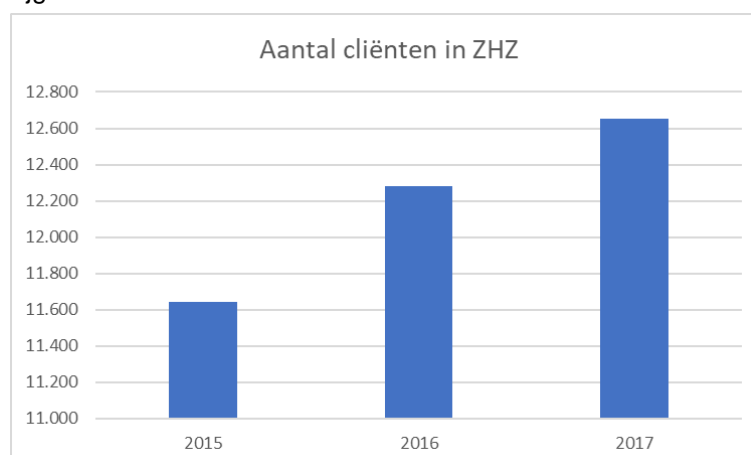
Met de stelselwijziging in 2015 zijn de middelen vanuit de rijksoverheid met een korting van 15% overgedragen naar de gemeenten. Dit betekende voor de regio Zuid-Holland Zuid een rijksbijdrage in 2015 van ongeveer 103 miljoen euro. In onderstaande tabel worden de uitgaven voor 2015 tot en met 2018 afgezet tegen deze rijksbijdrage met en zonder de korting van 15% opgelegd door het Rijk.

Zoals in deze tabel is af te lezen komen de uitgaven van de jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid boven de rijksbijdragen uit, maar in tegenstelling tot veel gemeenten in Nederland blijven ze wel binnen het rijksbudget zonder de korting van 15%. Daarmee doet de regio het beter dan veel gemeenten in Nederland.

Dit komt mede doordat de regio Zuid-Holland Zuid de afgelopen periode al een aantal maatregelen heeft genomen om meer grip te krijgen op de jeugdhulp en de transformatie te realiseren, zoals vermeld in het Meerjarenperspectief (2017) en de projecten gefinancierd uit het Transformatiefonds (2018/2019) (zie bijlage 1: projecten vanuit het Meerjarenperspectief en het Transformatiefonds). Een deel van deze maatregelen is een antwoord op de bevindingen die kostenverhogend werken (zie hoofdstuk 2).

Echter door de toename van het aantal hulpvragen en jeugdigen in de jeugdhulp (zie onderstaande tabel) wordt het effect van deze maatregelen zodanig gedempt dat het onvoldoende is om de grip op de jeugdhulp te krijgen en de transformatie te realiseren.

Een set van aanvullende maatregelen om nog meer grip te krijgen op de jeugdhulp en de transformatie is daardoor noodzakelijk.

Het Nederlands Jeugdinstituut geeft naar aanleiding van de eerder genoemde onderzoeken die in opdracht van minister Hugo de Jonge van VWS zijn uitgevoerd naar de volumegroei in de jeugdhulp en naar gemeentelijke tekorten het volgende aan: Gemeenten die in een vroeg stadium keuzes hebben gemaakt op het gebied van sturing, beleid en inrichting en daarin consistent zijn geweest, hebben beter zicht op de ontwikkeling van de uitgaven en op mogelijkheden om bij te sturen.

De onderzoeken bevestigen het groeiende jeugdhulpgebruik en de stijgende uitgaven van gemeenten. De jeugdhulp transformeren in combinatie met een bezuiniging is een moeilijke opgave voor gemeenten. Snelle oplossingen zijn er niet voor dat complexe probleem. Maar alleen een hoger budget zonder gerichte investering in vernieuwing is niet het antwoord. De oplossing vraagt om de inzet van alle partijen binnen het sociaal domein die een rol spelen in het leven van kinderen en hun ouders. En het vraagt om duurzame relaties waarin gemeenten en professionele partners de tijd nemen om te werken aan verbeteringen. Nu dreigen veelbelovende initiatieven te sneuvelen onder druk van bezuinigingen.

Dit betekent dat er geen snelle oplossingen zijn en dat de inzet zich moet richten op duurzame oplossingen en maatregelen, die op termijn leiden tot meer grip op de jeugdhulp en de noodzakelijke transformatie (normaliseren en medicaliseren). Dit impliceert dat overschrijdingen - gecontroleerd en op geleide van jaarlijks afgestemde doelstellingen - gefaseerd zullen door lopen. Het adagium 'geen kind tussen wal en schip' blijft gelden maar wordt wel scherper ingevuld. Er gaan echter ook stemmen in de regio op om binnen het Rijksbudget (ook al geldt dat niet meer) te blijven. Dat uitgangspunt staat haaks op de uitkomsten vanuit de benchmark en de analyse jeugdhulp. Dus is de vraag: kiezen we voor 'geen kind tussen wal en schip' of voor 'binnen rijksbudget'?

In hoofdstuk 4 beschrijven we de aanvullende set van maatregelen voor de regio Zuid-Holland Zuid, die aansluiten bij de bevindingen vanuit de benchmark en de ervaringen van VanMontfoort bij andere gemeenten om de kostenverhogende factoren tegen te gaan.

Het is daarbij wel belangrijk om op te merken dat de gemeente/regio niet op alle uitgaven direct invloed kan uitoefenen. Enerzijds omdat er naast de (wijk)teams nog andere verwijzers zijn, waaronder (huis)artsen (ongeveer 50%) en de gecertificeerde instellingen (ongeveer 5% van de verwijzingen), maar anderzijds ook doordat een deel van de jeugdhulp wordt bepaald door tussenkomst van de rechter: justitiële maatregelen (in 2018 bijna tien miljoen euro) en plaatsingen in gesloten jeugdhulp (in 2018 anderhalf miljoen euro). De gemeente kan daar alleen indirect invloed op uitoefenen door in gesprek te gaan met de rechtbank, maar ook door in overleg met de Stichting Jeugdteams, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde instellingen het aantal verzoekschriften aan de rechtbank te verminderen door alternatieven in te zetten. In onderstaande tabel hebben we het aantal cliënten en uitgaven in 2018 per sector weergegeven.

Sector	Aantal cliënten	Uitgaven
Gesloten Jeugdhulp	32	€ 1.530.622
Gezinshuis en pleegzorg	735	€10.294.748

Overig verblijf	482	€14.731.247
Justitiële maatregel	1.705	€ 9.587.511
AWBZ	1.410	€10.298.904
Basis-GGZ	1.100	€ 1.030.636
Specialistische GGZ	5.643	€18.744.138
Jeugd en opvoedhulp behandeling	1.265	€ 8.943.312

4 Maatregelen voor meer grip op jeugdhulp en transformatie

Zoals eerder aangegeven zijn vanuit de Beleidsrijk Regionaal Transitie Arrangement (2014), het Meerjarenperspectief en de transformatieplannen de afgelopen jaren meerdere maatregelen en projecten ingezet om meer grip op de jeugdhulp en de transformatie te krijgen. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar bijlage 1.

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanvullende maatregelen om, ondanks de toename van het aantal hulpvragen, meer grip te krijgen op de jeugdhulp en de transformatie (normaliseren en demedicaliseren).

Aansluitend op de eerdere plannen moeten de maatregelen op verschillende niveaus genomen worden:

- Lokaal: individuele gemeenten
- Serviceorganisatie Jeugd
- Stichting Jeugdteams

Na besluitvorming over dit plan van aanpak moeten deze maatregelen nader geconcretiseerd worden in concrete plannen van aanpak per niveau en onderdeel worden van de reeds bestaande lokalen plannen per gemeente.

Deze maatregelen liggen inhoudelijk in de lijn met de eerdere maatregelen. Eerder is gebleken in het onderzoek door Hiemstra & de Vries inzake de financiële solidariteit dat gemeenten de eigen rol qua sturing niet voldoende hebben opgepakt en dat de rollen zoals geformuleerd in de Regionale Formule 2.0 verder zouden moeten verduidelijkt en ingevuld.

In onderstaande matrix worden de maatregelen weergegeven. Per maatregel wordt aangegeven in hoeverre deze maatregel bijdraagt aan de transformatie (normalisatie, de toegevoegde waarde voor jeugdige en gezin en de integrale samenwerking binnen het sociaal domein) en in hoeverre de maatregel bijdraagt aan meer grip op de jeugdhulp en het effect op de uitgaven).

	Normaliseren	Toegevoegde waarde	Samenwerking Sociaal domein	Grip op Jeugdhulp	Effect op Financiën
Lokaal/individuele gemeenten					
POH Jeugd	+	+	+/-	+	+
Taskforce schrappen hulpvormen	+	+/-	+	+	?
Verbinding onderwijs-lokaal team	+	+	+	+	?
Afbouw aantal uithuisplaatsingen	+	+	+	+	+/-
Integraal budget multiproblem gezinnen	+/-	+	+	+/-	+/-

	Normaliseren	Toegevoegde waarde	Samenwerking Sociaal domein	Grip op Jeugdhulp	Effect op Financiën
Budget+ uitvoering ambulante hulp lokaal	+	+	+	+	+/-
Voorliggend Veld	+	+	+	+	+/-
Serviceorganisatie Jeugd					
Terugbrengen aantal jeugdhulpaanbieders	+/-	+/-	0	+	+/-
Budgetstop op=op	+	-	0	+	+
Stichting Jeugdteams					
Niet alle hulpvragen hulpaanbod	+/-	+/-	0	+	+/-
Kostenbewustzijn toegang+ budget verantwoordelijkheid	+	+/-	0	+	+
Regie op Jeugdhulp	+/-	+/-	+	+	+
Samenwerking JB-keten	+	+	+/-	+	+/-

+ = positieve invloed

- = negatieve invloed

0 = geen invloed

? = invloed niet te bepalen

+/- = soms positieve en soms negatieve invloed

4.1 De individuele gemeente

4.1.1 Zicht op de jeugdige en gezinnen in de gemeente

Om tot een gerichte aanpak te komen per gemeente moet de (individuele) gemeente inzichtelijk hebben welke hulpvragen en hulpaanbod de jeugdige en hun gezinnen in hun gemeente hebben, voor hoeveel jeugdigen en gezinnen dit is en hoeveel kosten hieraan verbonden zijn. Dit dient voor september 2019 per gemeente helder te zijn. Daarvoor zijn de volgende stappen noodzakelijk.

- De Serviceorganisatie Jeugd levert per gemeente een overzicht aan van de afgelopen drie jaar met daarop per productcode (hulpsoort) hoeveel kinderen hiervan gebruik hebben gemaakt, hoe lang zij hiervan gebruik hebben gemaakt en hoeveel kosten er zijn gemaakt en wie de verwijzer is geweest.
- De gemeente gaat samen met Serviceorganisatie Jeugd in gesprek met de jeugdprofessionals van Stichting Jeugdteams om op basis van dit overzicht helder te krijgen welke hulpvragen/problematiek aan het hulpaanbod ten grondslag ligt. Deze informatie is alleen beschikbaar in de cliëntendossiers van de Stichting Jeugdteams.
- De gemeente maakt vervolgens een analyse van de soorten hulpvraag en problematiek in de gemeenten.

- De Serviceorganisatie Jeugd levert deze sturingsinformatie vanaf invoering tweemaandelijks op aan de gemeenten en aan de Stichting Jeugdteams zodat de gemeente afwijkingen en bijzonderheden kan constateren en kan besluiten aan welke knoppen er gedraaid moet gaan worden.

4.1.2 Terugdringen van de instroom via huisartsen

Op dit moment loopt 50% van de instroom in jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid via de huisartsen. Het gaat daarbij om ruim tien miljoen euro omzet in 2018.

Om de instroom via de huisartsen te reguleren en terug te dringen is de inzet nodig van een Praktijkondersteuner GGZ (POH, Jeugd) of een jeugdprofessional bij de huisarts². De POH GGZ (jeugd) moet naast GGZ- expertise ook expertise hebben op het gebied van jeugdhulp en systeemtherapie. Er is gebleken dat bijna driekwart van de kinderen die bij de POH-GGZ komen, te maken hebben met problemen in de gezinssituatie waar hun problemen het gevolg van zijn (bijvoorbeeld echtscheidingsituaties).

Uit een onderzoek elders in het land onder 224 cliënten die verwezen zijn door een huisarts naar lokale voorzieningen, Basis-GGZ en Specialistische GGZ is onderzocht welke idee de huisarts had voor hulp en welk advies de Praktijkondersteuner GGZ had. Daaruit bleek dat in 48% van de gevallen de huisarts naar zwaardere zorg verwijst dan de Praktijkondersteuner GGZ, in 43% van de gevallen was het idee van de huisarts en het advies hetzelfde en in 9% van de gevallen was het idee van de huisarts lichter dan het advies van de POH GGZ. Hieruit blijkt dat de in bijna de helft van de gevallen de POH GGZ leidt tot minder inzet van zware (en dus dure) hulpverlening.

Op basis van het onderzoek kan de inzet van een POH GGZ- jeugd of een jeugdprofessional bij de huisarts binnen de regio Zuid-Holland Zuid leiden tot vermindering van ruim 400 verwijzingen via de huisarts naar de BGGZ en ruim 1300 verwijzingen via de huisarts naar de SGGZ. Dit levert dan een maximale besparing op van ruim vijf miljoen euro. De inzet van een POH GGZ-jeugd kost per huisarts ongeveer 2.000 euro per jaar bij de inzet van 2 uur.

Om dit te realiseren is de gemeente aan zet om overleg te organiseren tussen de huisartsen in de gemeente en een gemeenteamtenaar samen met de Stichting Jeugdteam.

4.1.3 Terugdringen van de instroom via de toegang (jeugdprofessionals)

De overige 50% van de instroom verloopt voornamelijk via de jeugdprofessionals. Om grip op deze instroom te krijgen zijn dus ook maatregelen noodzakelijk. De verantwoordelijkheid voor deze maatregelen ligt enerzijds bij de individuele gemeenten en anderzijds bij de Stichting Jeugdteams. In deze paragraaf richten wij ons op de maatregelen die onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten vallen.

Taskforce schrappen van hulp?

De gemeente is verantwoordelijk dat voor de inzet van Jeugdhulp een beschikking wordt afgegeven, zodat een jeugdige en/of zijn ouders recht op jeugdhulp hebben door een jeugdhulpaanbieder. Een van de voorwaarden voor jeugdhulp geboden door deze aanbieders is dat zij werken met goed opgeleide en geregistreerde jeugdhulpwerkers en gedragswetenschappers. Dit betekent dat de gemeenten bepalen welk hulpaanbod daadwerkelijk behoort tot jeugdhulp volgens de Jeugdwet en vooral wat niet. In de praktijk blijkt dat dit diffuus is en hier geen duidelijke en eenduidige visie op is. Een duidelijke bepaling wat jeugdhulp is en wat

² Voor de leesbaarheid spreken we in deze paragraaf over POH GGZ als we beide varianten bedoelen.

niet geeft meer grip op de toegang en daarmee de (oneigenlijke) uitgaven van jeugdhulp. Voor deze visie en de uitwerking in de praktijk en daarmee het schrappen van hulpvormen wordt een taskforce opgericht bestaande uit de transformatiemanager, de Serviceorganisatie Jeugd en vertegenwoordiging van de gemeenten om te bepalen welke hulpvormen geschrapt gaan worden, omdat ze niet voldoen aan de criteria voor jeugdhulp.

Terugdringen van het aantal verwijzingen via het onderwijs:

1 augustus 2014 is de Wet passend onderwijs in werking getreden en op 1 januari 2015 de nieuwe Jeugdwet. Beide wetten stellen ondersteuning op maat voor ieder kind en integraal werken rondom het kind centraal. Zowel binnen jeugd als onderwijs gelden dus dezelfde uitgangspunten voor de samenwerking rondom het kind. Toch blijkt de wettelijke overeenstemming in de landelijke praktijk nog niet de gewenste uitwerking te hebben. Zo is vaak onduidelijk welke vormen van ondersteuning gefinancierd kunnen worden vanuit Passend Onderwijs en welke vanuit de Jeugdwet. Dit kan zelfs leiden tot dat er twee voorzieningen, vanuit zowel jeugdhulpverlening als onderwijs tegelijkertijd worden ingezet. Een ander knelpunt is dat scholen en jeugdteams elkaar pas opzoeken als er serieuze problemen zijn ontstaan rondom het kind (en het gezin). Kansen in de preventieve sfeer worden daarvoor niet voldoende benut. Om ondersteuning op maat voor ieder kind te kunnen bieden en integraal werken goed te kunnen organiseren, is het noodzakelijk om reeds in een preventief stadium, samen met jeugdige, ouders en samenwerkingspartners, op een zorgvuldige manier vorm te geven aan dit proces. Daarbij is het uitgangspunt dat jeugdige en ouders de regie hebben op deze ondersteuning. We beogen hiermee een verschuiving van de professionele wereld naar de leefwereld (de-medicaliseren).

Veel gemeenten zetten hierop al in, maar een structurele en methodische aanpak in de samenwerking is noodzakelijk, waarbij de gemeente het voortouw neemt om samen met Stichting Jeugdteams en het onderwijs concrete afspraken te maken.

Voor het voortgezet onderwijs is vanwege het bovenlokale karakter een andere aanpak nodig. Zij hebben immers vanuit meerdere gemeenten kinderen op school. In dat geval is het verstandig als de betrokken gemeenten bij een school gezamenlijk afspraken maken.

Terugbrengen aantal uithuisplaatsingen

Niet alle kinderen in de gemeente kunnen thuis opgroeien. Om deze kinderen zo normaal mogelijk op te laten groeien is het belangrijk dat deze kinderen zo dichtbij huis worden opgevangen, bij voorkeur binnen het eigen netwerk of in perspectiefbiedende gezinnen. In de regio Zuid-Holland Zuid is in 2018 ruim 26 miljoen euro aan uithuisplaatsingen uitgegeven voor 1249 jeugdigen. 514 jeugdigen daarvan zaten in gesloten jeugdhulp (32) en in overige verblijfsvormen zoals behandelgroepen of voorzieningen voor jongeren met een beperking (482). De totaalkosten zijn daarvoor ruim 15 miljoen euro (in 2018).

De gemeente is verantwoordelijk voor de jeugdigen in haar gemeente. Het terugbrengen van het aantal uithuisgeplaatste jongeren draagt bij aan de doelen van de transformatie en kan een financieel voordeel opleveren. De kanttekening daarbij is dat de inzet van andere hulpvormen dan een uithuisplaatsing niet altijd tot financieel voordeel leidt, maar wel bijdraagt aan normalisatie en jeugdhulp op maat, dicht bij huis.

Om het aantal uithuisgeplaatste jongeren te verminderen organiseert de gemeente (eventueel gedelegeerd naar de Stichting Jeugdteams) op casusniveau het gesprek met alle betrokkenen om alternatieven te realiseren voor de uithuisplaatsing.

Samenwerking en integraal budget Sociaal Domein

Veel gaat goed in het sociaal domein in Zuid-Holland Zuid, maar er zijn ook een aantal flinke uitdagingen. Bijvoorbeeld daar waar de benodigde ondersteuning voor een specifieke doelgroep nog niet aansluit bij de huidige voorzieningen. Of wanneer een inwoner of huishouden meervoudige en/of complexere hulpvragen heeft en in de klem zit omdat bijvoorbeeld een beschikking vanuit Werk & Inkomen bijt met de ondersteuning die het gezin op dat moment nodig heeft. In de praktijk zien we vaak dat de uitvoering van gezamenlijke plannen van aanpak regelmatig stokken op de financiering. Wie betaalt wat uit welk budget. De ervaring is wanneer er kinderen betrokken zijn, er vaak wordt ingezet op jeugdhulp voor de kinderen. Dit is echter niet altijd de juiste oplossing, de symptomen worden dan aangepakt, maar niet de oorzaak (die ligt vaak complexer en op meerdere leefgebieden).

De gemeente selecteert de meest complexe gezinnen en kijkt hoe met alle betrokkenen gekomen wordt tot een integrale oplossing, los van budgetten. Landelijke ervaring leert dat ongeveer 5% van de gezinnen complexe domein overstijgende problematiek hebben. Door als gemeente een integraal budget beschikbaar te stellen, samengesteld vanuit 5% van het budget van ieder betrokken domein vormt de financiering niet langer een probleem.

Ambulante hulp beschikingsvrij aanbieden

De jeugdprofessionals in de wijkteams bieden algemene kortdurende jeugd- en opvoedhulp. Door de enorme toestroom van hulpvragen hebben zij op dit moment naast het verzorgen van de beschikkingen onvoldoende tijd beschikbaar om kortdurende jeugd- en opvoedhulp te bieden. In de regio Zuid-Holland Zuid is in 2018 39 miljoen euro uitgegeven aan lichte tot zware ambulante jeugdhulp. Een deel van deze ambulante hulp kan net als de kortdurende ambulante hulp door de jeugdprofessional zonder beschikking verstrekt worden. Het voordeel hiervan is dat de jeugdprofessional geen beschikking hoeft te maken en de ambulante hulp laagdrempelig geboden kan worden. Deze hulp wordt niet meer als product ingekocht maar er wordt formatie ingehuurd. Dit scheelt in overheadkosten, waardoor deze ambulante hulp goedkoper is dan middels een beschikking. De gemeente bepaalt op basis van de analyse, zoals benoemd in 4.1.1, welke vormen van ambulante hulp in aanmerking komen om gefaseerd beschikingsvrij te realiseren. Starten met H300 enkelvoudige begeleiding en Basis-GGZ is dan het meest voor de hand liggend (totaal budget is ongeveer 1,4 miljoen euro)

Duidelijke sociale kaart met beschikingsvrije hulp en begeleiding binnen de gemeente

Zoals eerder aangegeven behoort een deel van de ondersteuning van jeugdigen en hun ouders niet tot de jeugdhulp en kan preventief worden opgepakt. In de praktijk blijkt dat dit aanbod in de gemeenten aan verandering onderhevig is en niet compleet bekend is bij de jeugdprofessionals van de wijkteams. Dit maakt het terugverwijzen van de jeugdige en zijn ouders naar voorliggende voorzieningen lastig, wat leidt tot meer beschikkingen voor hulp door aanbieders. Om de verwijzing vanuit de (wijk)teams/jeugdprofessionals naar de preventieve jeugdhulp vaker te realiseren is een verbindingsofficier of sociaal makelaar een oplossing. Deze kan samen met de jeugdprofessional actief op zoek naar andere oplossingen voor hulpvragen, omdat hij de sociale kaart kent en kennis heeft van het lokale voorveld en de lokale voorzieningen.

4.2 De Serviceorganisatie Jeugd

De Serviceorganisatie Jeugd heeft vanuit het Meerjarenperspectief veranderingen doorgevoerd in het contractmanagement door met iedere aanbieder jaarlijks een accounthoudergesprek te voeren (Bij de strategische aanbieders vindt er jaarlijks in ieder geval één gesprek op locatie aanbieder plaats waarbij de focus ligt op de wijze waarop de aanbieder een bijdrage levert aan de transformatie). Op dit moment zijn er ruim 180 aanbieders waarmee deze gesprekken gevoerd worden. Om meer grip te krijgen op de transformatie van de aanbieders is hiervoor een nadere doorontwikkeling nodig naar contractmanagement 3.0. De Serviceorganisatie Jeugd maakt meer kwaliteits-prestatie indicatoren (KPI's) gericht op resultaatgerichte afspraken, waarbij getoetst wordt of transformatiedoelen worden gehaald. Daarnaast heeft de Serviceorganisatie Jeugd in afstemming met gemeenten de informatievoorziening voor de gemeenten aangepast, maar voor een goede analyse voor sturing door gemeenten op de (lokale) jeugdhulp moet de informatievoorziening ook doorontwikkeld worden. De monitoring van de effecten van de maatregelen in dit plan van aanpak wordt hier onderdeel van. Dit leidt tot de volgende maatregelen voor de Serviceorganisatie Jeugd.

4.2.1 Transformatie van de aanbieders

Veel aanbieders vinden het lastig om de transformatie binnen hun organisatie goed vorm te geven. De Serviceorganisatie Jeugd heeft de taak om de kwaliteit, de bijdrage aan de transformatie en het gebruik van de middelen door de aanbieders te toetsen aan de contractafspraken.

Wijze van Inkoop

De huidige wijze van inkoop, open house, maakt dat elke aanbieder die aan de voorwaarden voldoet een contract kan aangaan voor het aanbieden van jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit inkoopmodel is vooral gekozen om veel keuzevrijheid voor de inwoner te bieden. Dit model heeft tot gevolg dat er veel aanbieders zijn (ruim 180). De huidige contracten lopen tot en met 31 december 2019. Het open house systeem is verlengd met twee jaar tot en met 31 december 2021. Binnen de beperkingen van dit model zullen de aanpassingen dan ook gedaan moeten worden. Om meer grip te krijgen op het aantal aanbieders en op de kwaliteit en bijdrage aan de transformatie als onderdeel van het inkoopcontract onderzoekt de Serviceorganisatie Jeugd voor oktober 2019 welke invulling hieraan gegeven kan worden binnen de huidige wijze van inkoop (voor de komende twee jaar) en op welke wijze de inkoop voor de periode daarna het meest passend is bij de doelstellingen voor de regio Zuid-Holland Zuid en legt deze inventarisatie, voorzien van een SWOT-analyse, voor aan het Algemeen Bestuur.

De Service Organisatie Jeugd formuleert in januari en februari 2020, in afstemming met de gemeenten, welke voorwaarden aan de aanbieders gesteld worden qua kwaliteitseisen en transformatie eisen en neemt deze voorwaarden op in het inkoopdocument.

Contractmanagement 3.0

Als vervolg op contractmanagement 2.0 en ter voorbereiding op de inkoop per 2021 ontwikkelt de Serviceorganisatie Jeugd het contractmanagement door op kwalitatieve en financiële toetsing van het hulpaanbod van de aanbieders. De Serviceorganisatie Jeugd beoordeelt ieder kwartaal op basis van de ervaringen van de jeugdprofessionals en de cliënttevredenheid de kwaliteit van de hulp door de aanbieders van zowel de geleverde jeugdhulp als de mate van samenwerking tussen

Stichting Jeugdteams en de aanbieder(s). Hiervoor voeren zij ieder kwartaal een gesprek per gemeente met de jeugdprofessionals. Bij tussentijdse bijzonderheden laten de jeugdprofessionals dit weten aan hun contactpersoon bij de Serviceorganisatie Jeugd en zullen de KPI's met betrekking tot de transformatie aan de orde komen. De Serviceorganisatie Jeugd bespreekt deze ervaringen halfjaarlijks met de aanbieders. Bij negatieve beoordelingen of bij aanbieders waar veel aanbod wordt afgenomen zal dit vaker plaatsvinden. Tijdens dit gesprek komen ook de inkoopafspraken, het ontwikkelen van aanbod op basis van de vraag van de jeugdigen en het declaratiegedrag bij aanbod. Er wordt afspraken ter verbetering gemaakt, waar nodig en deze worden vervolgens getoetst.

4.2.2 Transformatie en grip op de toegang en gemeenten

De gemeenten en de jeugdprofessionals van de toegang in de gemeenten kunnen alleen sturen en grip hebben op de jeugdhulp als zij de juiste cijfers en analyse hebben van het hulpaanbod en de uitgaven per gemeente, per team en per jeugdige/gezin. De data die op dit moment beschikbaar is gesteld aan de gemeenten en de Stichting Jeugdteams wordt verder verrijkt om goed te kunnen sturen en een analyse te maken van de bijzonderheden.

Informatievoorziening voor gemeenten en de jeugdprofessionals in deze gemeente

De Service Organisatie bepaalt samen met de individuele gemeente en Stichting Jeugdteams welke informatie beschikbaar moet zijn voor de gemeenten en de lokale teams (zie paragraaf 4.1.1). In ieder geval is de informatie vanuit de monitoring op de effecten van de maatregelen in dit plan van aanpak hier onderdeel van.

4.3 Stichting Jeugdteams

Zoals eerder aangeven is de toegang de sleutel om meer grip te krijgen op de uitgaven in de jeugdhulp. Om dit te kunnen realiseren bij de jeugdprofessionals van de Stichting Jeugdteam moeten de volgende maatregelen genomen worden. Het lijkt verstandig middelen uit het transformatiefonds voor dit doel te benutten.

4.3.1 Kostenbewustzijn en budgetverantwoordelijkheid

Binnen Zuid-Holland Zuid is bij de transitie de afspraak gemaakt dat de jeugdprofessional in de toegang bewust diende te zijn van de kosten van jeugdhulp en ook verantwoordelijk is voor de uitgaven. Bij de start bleek echter dat de jeugdprofessionals op dat moment niet de mogelijkheid hadden om op juiste wijze hier uitvoering aan te geven. Inmiddels achten wij het moment daar, om hier binnen de sociale teams wel uitvoering aan te gaan geven. De jeugdprofessionals zijn daarmee ook deels verantwoordelijk voor de uitgaven van de gemeenten/Serviceorganisatie Jeugd. Uiteraard gaat kwaliteit van de jeugdhulp voor. Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is de ervaring dat kostenbewustzijn van de medewerkers in de toegang een positief effect heeft op de uitgaven van de jeugdhulp.

Om het kostenbewustzijn en budgetverantwoordelijkheid te realiseren zijn een aantal activiteiten nodig:

- Data en analyse van het jeugdhulpbudget en budgetuitputting wordt besproken met de jeugdprofessionals in de (wijk)teams (zie paragraaf 4.1.1.)

- Training en coaching van de jeugdprofessional op kostenbewustzijn, zodat de jeugdprofessional leert om bij elke verzoek voor jeugdhulp naar de achterliggende behoefte van de vraag te kijken en niet direct jeugdhulp aan te reiken. Daarbij staat eigen verantwoordelijkheid voorop vanuit de kracht van de jeugdige en zijn ouders en wordt gewerkt vanuit vertrouwen.
- De jeugdprofessional heeft een duidelijke steunstructuur om kostenbewustzijn en budgetverantwoordelijkheid te realiseren in het werk. Het verdient daarbij de voorkeur om per team een jeugdprofessional met affiniteit te trainen en te coachen, die als vraagbaak en steun voor de andere professionals fungeert.
- Kostenbewustzijn is een competentie die onderdeel wordt van het aannamebeleid voor de jeugdprofessionals.

4.3.2 Regie op de jeugdhulp na beschikking

Vanuit het onderzoek in opdracht van VWS blijkt dat regie op de jeugdhulp een succesfactor is als het gaat om kostenbeheersing³. Uit de gesprekken met zowel de ambtenaren jeugd als de medewerkers van de Stichting Jeugdteams blijkt dat er na het afgeven van de beschikking weinig tot geen zicht meer is op de jeugdigen en de ingezette hulp. Dit betekent de facto een carte blanche voor de aanbieder en wellicht langere trajecten dan nodig. Regie op de hulpverlening betekent dat de jeugdprofessional afspraken maakt over de gewenste (duur van de) hulp en de gewenste resultaten. Indien de hulpverlening onvoldoende aansluit bij de cliënt of de gemaakte resultaten niet of onvoldoende behaald worden kan er eventueel gekozen worden om te stoppen met de hulpverlening. Regie houden op de jeugdhulp is een maatregel die zowel bijdraagt aan de kwaliteit van hulp (gericht op normaliseren en demedicaliseren) als aan de grip op de kosten.

4.3.3 Samenwerking met andere verwijzers: huisarts, school en jeugdbeschermingsketen

Zoals in paragraaf 4.1.3 aangegeven moet de jeugdprofessional investeren in een goede samenwerkingsrelatie met de verwijzers huisarts en school. De stappen die daarvoor gezet moeten worden staan uitgewerkt in paragraaf 4.1.3, waarin Stichting Jeugdteams ook een grote rol heeft.

Ongeveer 1% van het totaal aantal jongeren in de regio Zuid-Holland Zuid had in de eerste helft van 2018 een jeugdbeschermingsmaatregel (ondertoezichtstelling of voogdij)⁴. Daarmee hoort de regio tot de top tien van de regio's met het grootste aantal jeugdbeschermingsmaatregelen van Nederland. Waar veel regio's een daling laten zien ten opzichte van 2017, blijft het percentage in de regio Zuid-Holland Zuid ongeveer gelijk.

Om de kosten voor het aantal justitiële maatregelen, met name ondertoezichtstellingen (in 2018: 914 jeugdigen met totale kosten van ruim 5 miljoen) terug te dringen is het belangrijk om de instroom van het aantal ondertoezichtstellingen te verminderen en de duur van de ondertoezichtstelling zo kort als nodig te houden. Hiervoor moeten de volgende stappen gezet worden:

Lerend vanuit het huidige project in de jeugdbeschermingsketen in Sliedrecht neemt Stichting Jeugdteams in alle gemeenten het initiatief om samen met Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en Raad voor de Kinderbescherming toe te werken naar een gebiedsgerichte samenwerking voor jeugdigen over wiens veilige ontwikkeling er zorgen zijn. Het doel hiervan is

³ Zie benchmarkanalyse uitgaven jeugdhulp 26 gemeenten, Significant 24-04-2019

⁴ Zie Jeugdbescherming en jeugdreclassering 1^e halfjaar 2018, CBS 2018

dat er eerder, sneller en in samenhang passende hulp wordt geboden. In deze aanpak zijn interventies die worden gedaan om een veilige ontwikkeling van een jeugdige te herstellen integraal onderdeel van een gezinsplan en daarmee aanvullend op de hulp/regie van de jeugdprofessional. De jeugdprofessional blijft vanaf het eerste tot het laatste moment betrokken bij het gezin. Zo wordt in onderlinge samenwerking zicht op de veilige ontwikkeling van jeugdigen gehouden.

BIJLAGE 1 Projecten vanuit het Meerjarenperspectief en het Transformatiefonds

In deze bijlage worden de projecten vanuit het Meerjarenperspectief en het Transformatiefonds weergegeven. Per maatregel wordt aangegeven in hoeverre deze maatregel bijdraagt aan de transformatie (normalisatie, de toegevoegde waarde voor jeugdige en gezin en de integrale samenwerking binnen het sociaal domein) en in hoeverre de maatregel bijdraagt aan meer grip op de jeugdhulp en het effect op de uitgaven).

in relatie tot de eerder benoemde

Projecten vanuit het Meerjarenperspectief

	Normaliseren	Toegevoegde waarde	Samenwerking Sociaal domein	Grip op Jeugdhulp	Effect op Financiën
Contractmanagement 2.0	+	+	0	+	?
Expertiseteam	+/-	+	+	+	+
Gebiedsgericht samenwerken aan veiligheid	+	+	0	+	+/-
Informatiebehoefte rapportages gemeenten	0	0	0	+	+/-
Middelen naar de voorkant	+	+	?	+	+/-
Aanpassing Nee, tenzij	+/-	+	0	+/-	-
Passend onderwijs en de verbinding met jeugdhulp	+	+	+	?	+/-
Perspectiefbenadering	+/-	+	+/-	+/-	+
Toeleiding en toegang op orde	+	+	+	+	+
Scherpte op instroom en doorstroom WLZ	+/-	+/-	+/-	+	+
Analyse en aanpak jeugdhulp voor versterking zelfredzaamheid	+	+	?	+	+

+ = positieve invloed

- = negatieve invloed

0 = geen invloed

? = invloed niet te bepalen

+/- = soms positieve en soms negatieve invloed

Projecten Transformatiefonds

	Normaliseren	Toegevoegde waarde	Samenwerking Sociaal domein	Grip op Jeugdhulp	Effect op Financiën
Veilig opgroeien is teamwerk	+	+	+	+	?
Passend onderwijs verbinding Jeugdhulp	+	+	+	?	+/-
Pilot Alliantieteam	+/-	+	0	?	+/-
Pilot Overbruggingszorg	+/-	+/-	0	+	+/-
Pilot Inclusiviteit	+/-	+	+	?	+/-
Pilot Harmonicavoorziening	+/-	+	0	?-	+/-
Doorontwikkeling samenwerking huisartsen en Jeugdteam ZHZ	+	+	0	+	+/-

+ = positieve invloed

- = negatieve invloed

0 = geen invloed

? = invloed niet te bepalen

+/- = soms positieve en soms negatieve invloed